[2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 830 : 2024 INSC 149

ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ

2010 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ (ਨੰਬਰ) 1722

22 ਫਰਵਰੀ 2024

[ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - s.306 - ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ - ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - s.113A - ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ - ਜਦੋਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ.306, IPC - ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਧਾਰਾ 306, IPC ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਅਨੁਮਾਨ u/s.113A ਅਖਤਿਆਰੀ ਹੈ - ਉਕਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ u/s.113A, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - PW-4 ਅਤੇ PW -5 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ) ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਖਿਰਕਾਰ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ - ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ

ਸਿਰਫ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 22, 29, 28, 10, 11 ਅਤੇ 35-37]

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 – s.113A – ਅਧੀਨ ਲੋੜਾਂ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।
ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – s.113A – ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ – ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ:

ਹੋਲਡ: ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ u/s.113A ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਜੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੀੜਤ ਸਮਾਜ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ, ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਅੰਤਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਝਗੜੇ, ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 30]

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 – ss.113A, 113-B – ਦੋਵਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ – ਵਿਚਕਾਰ ਵਧੀਆ ਅੰਤਰ:

ਹੋਲਡ: s.113A ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਨੇ 'may' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ s.113B ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੱਲ' ਹੈ - ਸ਼ਬਦ 'ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ' ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਨਾ ਅਖਤਿਆਰੀ ਹੈ, ਧਾਰਣਾ u/s.113B ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ - ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਾਬਤ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰੇਜ਼ਿਊਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਹੈ - ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 27, 29 ਅਤੇ 32]

ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ - ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ - ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - s.306 - ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ - ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ - ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ - ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ

ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ - ਵਿੱਚ 1993, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਖਾਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ - 2024 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

ਹੋਲਡ: 1993 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 2024 ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਭਾਵ ਲਗਭਗ 30 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਦੇ ਬਾਅਦ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਆਪਣੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਰ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ - ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ़ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਪਰ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਠੋਸ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਗੀ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਔਖਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਚੌਕਸ - ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਨੈਤਿਕ ਹੈ। [ਪਰਾ 34]

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨ - s.113A, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਵਿੱਚ 'ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ' - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ
ਜੀਓ ਵਰਗੀਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, [2021] 10 SCR 393 : (2021) 19 SCC 144; ਐਮ.ਅਰਜੁਨਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਇਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ, (2019) 3 SCC 315; ਉਦੇ ਸਿੰਘ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, [2019] 9 SCR 703 : (2019) 17 SCC 301; ਮਾਰੀਆਨੇ ਐਂਟੋ ਬਰੂਨੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, [2022] 14 SCR 889 : (2022) SCC ਔਨਲਾਈਨ SC 1387; ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, [2020] 8 SCR 741 : (2020) 10 SCC 200; ਕਾਸ਼ੀਬਾਈ ਐਂਡ ਅਦਰਸ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, [2023] 3 SCR 175 : (2023) SCC ਔਨਲਾਈਨ SC 575 – 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1994) ਸਪਲਾਈ. 1 SCC 173; ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, [1998] 1 SCR 746 : (1998) (3) SCC 309; ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, [1990] ਸਪਲਾਈ. 2 SCR 675 : (1991) 1 SCC 371 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ
ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860; ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872; ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973; 1983 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ (ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ 46; ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 1967

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ
ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ; ਵਿਆਹੁਤਾ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ; ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ; ਅਨੁਮਾਨ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਨਹੀਂ; ਅਨੁਮਾਨ ਅਖ਼ਤਿਆਰੀ/ਲਾਜ਼ਮੀ; ਸਿਰਫ਼ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਮੇਨਸ ਰੀਅ; ਇਰਾਦਾ; ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ; ਐਕਟਿਵ ਐਕਟ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟ ਐਕਟ; ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ; ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ; ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ; ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੀੜਤ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ; ਸਬੂਤ ਦੀ ਕਦਰ; ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ; ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : 2010 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1722
1998 ਦੇ CRLA ਨੰਬਰ 726 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 03.09.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ
ਐੱਸ.ਡੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਸਿਨਹਾ, ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਿਧਾਰਥ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਪਰਨਾ ਝਾਅ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸਮਰ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ, ਕੇਸ਼ਵ ਮਿੱਤਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਬਰਨੀ ਸੋਮ, ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਆਰਡਰ

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ 1998 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 762-SB, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 03.09.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕਰਨਾਲ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 08.09.1998/10.09.1998 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 06 ਵਿੱਚ 1996 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ (ਛੋਟੇ 'IPC' ਲਈ)।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਰਾਣੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ 10.05.1992 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸਦਾ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ, ਰਾਣੀ ਨੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਬੇਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 19 ਨਵੰਬਰ 1993 ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਭਾਵ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-4, ਅਰਥਾਤ, ਮਦਨ ਲਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-5, ਨਰਾਤਾ ਰਾਮ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਣੋ।

ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ:
3. PW-4 ਮਦਨ ਲਾਲ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ) ਪੁੱਤਰ ਨਰਾਤਾ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:- "ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਭਰਾ ਅਤੇ 9 ਭੈਣਾਂ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਰਾਣੀ ਦਾ ਵਿਆਹ 10-5-92 ਨੂੰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਖੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 18/19 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਰਾਣੀ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਸਮੇਂ ਪੁੱਤਰੀ ਰਾਣੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕਰੀਬ 4 ਜਾਂ 5 ਮਹੀਨੇ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਫਕੀਰ ਚੰਦ, ਅੰਗੂਰੀ ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਲਈ ਕਰਿਆਨਾ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ 50,000/- ਰੁਪਏ। ਅਸੀਂ ਗ਼ਰੀਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਕਤ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਬਾਅਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਵੈਇੱਛਤ ਹੈ)। ਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਕੁ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰਾਏਸੋਂ ਵਿਖੇ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰੀਬ 8-9 ਮਹੀਨੇ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਕਰੀਬ 11 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੁਕਾਨ ਤੋੜ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਰਾਣੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਰੇਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। 17-11-93 ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਰਾਣੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਰੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਈ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਰਾਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼, ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰੀ ਦੇਵੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਰੇਸ਼ ਲਈ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ 20,000/-। ਮੈਂ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਕਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 8-10 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪੈਸੇ ਦੇਵਾਂਗੇ।19-11-93 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਰਕਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਗਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਰਾਣੀ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ 19-11-93 ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਖਾ ਲਈ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਖਾ ਲਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਰਨਾਲ ਆ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜੀ.ਐਚ. ਕਰਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਐਕਸ. ਪੀਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਉਸ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੀ ਲਾਸ਼ 20-11-93 ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

4. PW-5 ਨਰਾਤਾ ਰਾਮ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: -

"ਮੇਰੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ 9 ਧੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਵਿਆਹ 10-5-92 ਨੂੰ ਨਰੇਸ਼ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਾਲ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਨਰੇਸ਼ ਲਈ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ 50,000/-। ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਰਕਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਰਕਮ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਰੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਏਸਨ ਵਿਖੇ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਕਰੀਬ 7-8 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਰੇਸ਼ ਦੁਲੀਅਨ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕਰੀਬ 5-7 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲੈਣ ਆਇਆ।17-11-93 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ 20,000/-। ਮੈਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਕਮ ਦੇ ਦਿਓ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨਰੇਸ਼ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੰਗਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਖਾ ਲਈ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜੀ.ਐਚ. ਕਰਨਾਲ।"

6. ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

7. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਬਰਨੀ ਸੋਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਬਾਰੇ ਨਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ. ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

8. ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਸਬੂਤ ਐਕਟ') 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਉਹ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ ਕਿ PW-4 ਅਤੇ PW-5 ਦੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ:

9. ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ?

10. ਅਸੀਂ PW-4 ਯਾਨੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ PW-5 ਯਾਨੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਣਾਅ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

11. ਆਖਰਕਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕਿਆ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜ਼ੁਲਮ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਸੀਟਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਨਾਲ. ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

12. IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-
"306. ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ। —ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ।"

13. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੂਲ ਤੱਤ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਹਨ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"107. ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ। —ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ— ਪਹਿਲਾਂ।—ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਦੂਜਾ। —ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ ਤੀਸਰਾ। —ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 1. — ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ.
ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 2. — ਜੋ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਉਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"
14. ਜੀਓ ਵਰਗੀਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2021) 19 ਐਸਸੀਸੀ 144 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 107 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ:-

“14. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

15. ਸ਼ਬਦ 'ਉਕਸਾਉਣ' ਦਾ ਆਮ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ. ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ, (2001) 9 SCC 618 ਨੇ 'ਭੜਕਾਉਣ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

"20. ਭੜਕਾਉਣਾ, ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ "ਇੱਕ ਕੰਮ" ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

16. ਧਾਰਾ 107 IPC ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 306 IPC ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਸ.ਐਸ.ਚੀਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਨਾਮ. ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਐਨਆਰ (2010) 12 SCC 190, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"25. ਉਕਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧੱਕਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।"

15. ਐਮ. ਅਰਜੁਨਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਇਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, (2019) 3 ਐਸਸੀਸੀ 315 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ, ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"7. ਧਾਰਾ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹਨ: (i) ਉਕਸਾਉਣਾ; (ii) ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ, ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ/ਉਕਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

16. ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (2019) 17 ਐਸਸੀਸੀ 301 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"16. ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ/ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਕਾਰਜਾਂ) ਦੇ ਠੋਸ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੇਗੀ। ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16.1 ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਹੈ; ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ, ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ। ਜੇਕਰ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 306 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਖਿਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤੰਗ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਨੈਪ ਸ਼ੋਅ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁੱਸੇ ਦਾ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੇਸ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਚਿੜਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਾਮਲਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

17. ਮਾਰੀਆਨੋ ਐਂਟੋ ਬਰੂਨੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, 2022 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1387, 2022 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1628 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, 12 ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਾ 306 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

"44. . . . ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

18. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2020) 10 SCC 200 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ. ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 107 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਸ਼ੀਬਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, 2023 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 575, 2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 627 (ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀਆਰਐਲ) ਨੰਬਰ 8584/2022 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ 28 ਫਰਵਰੀ, 2023 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ। ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 107 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਨੂੰ 'ਉਕਸਾਉਣ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਉਕਸਾਉਣ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਇਰਾਦਤਨ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

20. ਜੇਕਰ ਲਗਾਤਾਰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਰਥਾਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸੀ। . ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ (1) ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਪਰੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕਾਰਜਾਂ ਜਾਂ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲੜੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਇਹ ਵਾਪਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਪੱਧਰ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਇੱਕ "ਵਿਅਕਤੀਗਤ" ਟੈਸਟ)।

21. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦੇ ਲਈ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 1967 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਉਹ ਫਰੇਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

"ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜਿਊਰੀ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ,
(ਏ) ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਤੀਜਾ ਹੈ; ਪਰ
(ਬੀ) ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 8(ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਲਈ, ਜਿਊਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਥਕਾਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।
22. ਹੁਣ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ

ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

23. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
24. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113A ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:-
“113 ਏ. ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ। —ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ। —ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਬੇਰਹਿਮੀ" ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ (1860 ਦਾ 45) ਦੀ ਧਾਰਾ 498A ਵਿੱਚ ਹੈ।"

25. ਇਹ ਧਾਰਾ 1983 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ (ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ 46 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਹੇਜ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1973 ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
26. ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (1) ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ (2) ਕਿ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

27. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113B ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਹੇਜ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 113B ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਦੋ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧੀਆ ਅੰਤਰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ। ਧਾਰਾ 113ਏ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ‘ਮਏ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 113ਬੀ ਵਿੱਚ ‘ਸ਼ੱਲ’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

28. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113A ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
ਵਿਧਾਨਿਕ ਹੁਕਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 113ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਉਠਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

29. ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ' ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਅਖਤਿਆਰੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 113ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 113ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਿਖਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

30. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 113A ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ, ਝਗੜਾ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ, ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।
31. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 113ਏ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 1994 ਸਪਲ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 173, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, 1998(3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 309, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, 1991(1) SCC 371.

32. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ

ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਪ੍ਰੇਜ਼ਿਊਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ।

33. ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 113A ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

34. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਟੱਲ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ 10 ਮਿੰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ 1993 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ 2024 ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਲਗਭਗ 30 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ? ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈਆਂ, (i) ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ, (ii) ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ (iii) ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਠੋਸ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨੈਤਿਕ ਹੈ।

35. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

36. ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ, ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

37. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

38. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ, 13.05.2009 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਫਿਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ (ਬਾਂਡਾਂ) ਨੂੰ ਵੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

PALLAV THAKUR ADVOCATE